

آیا در مورد قرآن چه می دانید؟

<?xml encoding="UTF-8?">

آیا می دانید که : پیشینهء تفسیر قرآن به زمان رسول اکرم (ص) بر می گردد زمانیکه آن حضرت در پاسخ به پرسشهای صحابه از آیات قرآن ، آیات را تفسیر می فرمود.

آیا می دانید که : استفادهء از اجتهادات شخصی در تفسیر قرآن از زمان تابعیین آغاز شد.

آیا می دانید که : تأویل مربوط به متشابهات است ولی تفسیر دفع ابهام از تمام آیات .

آیا می دانید که : معیار صحت تأویل عبارت است از تطابق با دلالت التزامی غیربیین قرآن که خود نوعی دلالت لفظی است .

آیا می دانید که : روشهای تفسیری با سلیقه های تفسیری فرق دارد. روشهای تفسیری یعنی سبک های استخراج معانی قرآن و سلايق تفسیری یعنی اهتمامات تفسیری يك مفسر در تفسیر قرآن .

آیا می دانید که : منابع مهم تفسیر نقلی از نگاه شیعه عبارتنداز: قرآن ، روایات پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع) و از نظر اهل سنت این منابع عبارتنداز: قرآن ، روایات پیامبر(ص) و صحابه .

آیا می دانید که : اولین نمونه های تفسیر علمی در تفاسیر شیعه به تفسیر تبیان شیخ طوسی متوفی (460 هجری) برمی گردد.

آیا می دانید که : تفاسیر المیزان ، الفرقان ، الکاشف ، البصائر، نوین ، نمونه ، من هدی القرآن ، پرتوی از قرآن و...از تفاسیر مهم علمی قرن 14 هستند.

آیا می دانید که : بهترین تفسیر علمی آن است که دیدگاههای علمی راهگشای فهم قرآن شود نه اینکه بر آیات تحمیل گردد.

آیا می دانید که : دانش تفسیر در آغاز بخشی از علم حدیث به شمار می رفت .

آیا می دانید که : اوج نگارش تفاسیر روایی قرن یازدهم هجری بوده است .

آیا می دانید که : موضع معتزله در تفسیر قرآن ، يك موضع کاملاً عقلی است و آنان عقل را بیشتر از نقل حجت می دانند.

آیا می دانید که : تأویل آیات یکی از اصول عقلی معتزله است . و آنان با يك دید عقلی و کاشف در همهء آیات قرآن را تفسیر می کنند.

آیا می دانید که : جاحظ یکی از سرشناسترین مفسران و ادبای معتزلی مسلک است .

آیا می دانید که : روایات اهل سنت نزول دفعی (یکپارچه) قرآن را بر آسمان دنیا بیان می کنند. ولی روایات شیعه این نزول را بر آسمان چهارم و بیت المعمور.

آیا می دانید که : علامه طباطبائی ، صاحب تفسیر ارزشمند المیزان ، معتقد است که نزول دفعی قرآن بر قلب پیامبر (ص) بوده است .

آیا می دانید که : قرآن برای نخستین بار، در شهر بندقیه در سال 1530 هجری به چاپ رسید ولی کلیسا فرمان جمع آوری نسخه های قرآن را صادر کرد.

آیا می دانید که : تا اواخر قرن چهارم خطاطان ، قرآن را به خط کوفی می نگاشتند و در اوایل قرن پنجم هجری خط زیبای نسخ جای خط کوفی را گرفت .

آیا می دانید که : از ابوالاسود دلی , یحیی بن یعمر و نصر بن عاصم بعنوان نقطه و اعراب گذاران قرآن نام برده می شود .

آیا می دانید که : بسیاری از آیات بر اثر وجود زمینه ها و شرایط خاص , وقوع حوادث و یا بدنبال سؤال مردم نازل شده اند که آنها سبب یا شأن نزول آیه خوانده می شوند.

آیا می دانید که : شناخت اسباب نزول ما را در فهم آیات قرآن و تفسیر این آیات بسیار یاری می کند.

آیا می دانید که : یکی از ویژه گی های مهم تفاسیر قرن چهاردهم تکیه بر عقل و علم است .

آیا می دانید که : تفاسیر المیزان , المنار, الفرقان و فی ظلال القرآن چهار تفسیر مهم و معتبر قرن چهاردهم هجری هستند.

آیا می دانید که : در تمام طول قرن یازدهم بدلیل گرایش شدید به تفسیرروایی حتی يك تفسیر عقلی بشکل کامل نگاشته نشده است .

آیا می دانید که : تفاسیر عیاشی , علی بن ابراهیم قمی , فرات کوفی از اولین نمونه تفاسیر نگاشته شده هستند .

آیا می دانید که : تفسیر موضوعی قرآن یکی از دستاوردهای قرآن پژوهی در قرن چهاردهم است . و قبل از آن بصور جدی و فراگیر بدان پرداخته نشده بود .

آیا می دانید که : عمده ترین گونه های تفاسیر موضوعی قبل از قرن چهاردهم , تفسیر آیات الاحکام بوده است .

آیا می دانید که : برای شناخت سوره های مکی از مدنی ضابطهء زمانی , بهترین ضابطه است . یعنی اینکه سوره های قبل هجرت مکی و سوره های بعد هجرت مدنی هستند .

آیا می دانید که : علامهء طباطبائی علیرغم اینکه به تأثیر اسباب نزول در فهم قرآن اعتقاد دارد, بدلیل ضعف

سندی روایات اسباب نزول , استفاده از آنها را در تفسیر قرآن مورد تردید قرار می دهد.

آیا می دانید که : استفاده از اسباب نزول در تفسیر قرآن , از مکتب تفسیری پیامبر (ص) و ائمه طاهرین و سپس صحابهء تابعین بجا مانده است .

آیا می دانید که : شأن نزول , عمومیت لفظ آیه را تخصیص نمی زند, و عموم آیه شامل افراد سبب نزول و غیر سبب نزول می گردد.

آیا می دانید که : از نظر سیوطی قدیمی ترین اثری که در زمینه اسباب نزول نوشته شده است تألیف علی بن مدینی استاد بخاری است .

آیا می دانید که : روایات اسباب نزول , که شمار آنها به چندین هزار می رسد, غالباً از اهل سنت نقل شده وغالباً غیر مسند و ضعیفند.

آیا می دانید که : علی بن مدینی برای نخستین بار اسباب نزول را بصورت مستقل و با عنوان اسباب نزول نگاشت و پس از او شخصیت های دیگری شروع به نگارش اسباب نزول کردند.

آیا می دانید که : در میان نویسندگان , زرکشی (م 794 نخستین کسی است که با دیدهء نقد به اسباب نزول نگریسته است .

آیا می دانید که : مهمترین علت , و انگیزهء جعل و تحریف در اسباب نزول انگیزه های سیاسی , مثل توجیه

خلافت , فضیلت سازی ,... و همچنین انگیزه های مذهبی و... بوده است .

آیا می دانید که : روشن ترین مصادیق آیات متشابه در آیات مربوط به صفات و افعال الهی جستجو شده است .

آیا می دانید که : پیامبر (ص), بعنوان دریافت کنندهء وحی , نخستین و اصلی ترین مرجع فهم قرآن به شمار می

رود .

آیا می دانید که : شاید قدیمی ترین اثر فارسی ترجمه قرآن ترجمه تفسیری است مربوط به طبری که به دستور منصور بن نوح سامانی نگاشته شد.

آیا می دانید که : اولین ترجمه انگلیسی قرآن , احتمالاً, در سال 1143 میلادی توسط رابرت کتونی دانشمند انگلیسی تبار انجام شده است .

آیا می دانید که : شواهد تاریخی حاکی از این است که ترجمه قرآن کریم در زمان حیات رسول اکرم (ص) آغاز شد.

آیا می دانید که : اولین کسی که در فن تجوید کتاب نوشت شخصی است بنام ابو مزاحم موسی بن عبیدالله متوفی 325 ق .

آیا می دانید که : از نظر علماء شیعه "بسم الله اول هر سوره " جزو آن سوره است

آیا می دانید که : نظر علماء اهل سنت در مورد اینکه "بسم الله " جزء سوره است یا خیر مختلف است ,برخی آن را جزو می دانند, برخی دیگر فقط در سوره حمد جزء می دانند و گروهی در هیچ جا جزء نمی دانند.

آیا می دانید که : وقف بین دو جمله که با هم ارتباط لفظی و معنایی ندارند و هر کدام جمله مستقلی به شمار می روند وقف تام نامیده می شود.

آیا می دانید که : وقف بر دؤوس آیات از موارد وقف تام شمرده می شود .

آیا می دانید که : مفسران و قرآن پژوهان در شماره اسامی و صفات قرآن اختلاف نظر فراوانی دارند. واین اختلاف ناشی از عدم تمایز بین اسامی و صفات است .

آیا می دانید که : علومى که برای فهمیدن و فهماندن و شناخت و شناساندن هر چه عمیق تر و دقیق تر قرآن کریم به وجود آمده است، و در طی تاریخ اسلام و اسلام شناسی بر تعداد آنها هم افزوده شده است، "علوم قرآنی" نام

دارد. هم چنین بعضی فنون نیز مانند تجوید و ترتیل و ترجمه جزو آنهاست. تعداد و عناوین این علوم و فنون

قرآنی از این قرار است: (1) تاریخ قرآن (2) علم رسم [یعنی رسم الخط] عثمانی (3) شناخت مکی و مدنی (4) علم شأن نزول/اسباب نزول (5) علم شناخت ناسخ و منسوخ (6) علم محکم و متشابه (7) تحدی، اعجاز و تحریف ناپذیری قرآن (8) تفسیر و تأویل (9) قراءت، تجوید و ترتیل (10) فقه قرآن یا احکام قرآن (11) اعراب قرآن یا نحو و دستور زبان قرآن (12) قصص قرآن (13) علم غریب القرآن یا واژگان شناسی قرآن (14) علم یا فن ترجمه قرآن.(1)

آیا می دانید که : قرآن کریم آخرین وحی نامه الهی در ادیان توحیدی و ابراهیمی، و کتاب مقدس اسلام است که به عین الفاظ، و حیانی است و بدون هیچ کم و کاستی، با دقیق ترین جمع و تدوینی که در تاریخ کتب آسمانی

سابقه دارد، با استفاده از نسخه ای که در زمان حیات پیامبر (ص) نوشته شده بوده؛ ولی حالت کتابی و مصحف نداشته، در عصر عثمان به هیئت کتاب (مصحف) درمی آید و این واقعه عظیم دوران ساز در فاصله بین یازده

هجری وفات پیامبر (ص) و سی هجری، که هنوز پنج سال از خلافت عثمان باقی بوده است، انجام می گیرد.

آیا می دانید که : مصاحف امام، همان مصاحف عثمانی است و تعداد آنها پنج یا شش نسخه بوده است که به مراکز بزرگ جهان اسلام همراه با يك حافظ قرآن شناس فرستاده شده است (نسخه ای به مکه، نسخه ای به

مدینه، (2) نسخه ای به بصره، نسخه ای به کوفه، نسخه ای به بحرین، نسخه ای به شام).

آیا می دانید که : مصاحف امام یا عثمانی قرن ها باقی بوده است. چنان که سه جهانگرد نامدار جهان اسلام، یعنی

ابن جبیر (م 614 ق.) و یاقوت (م 626 ق.) و ابن بطوطه (م 779 ق.) هر سه در عصر خویش از مصحف عثمانی

محفوظ در جامع کبیر دمشق - که مورد احترام فوق‌العاده مردم و مرجع زیارت آنان بوده است - دیدن کرده‌اند. اما بدبختانه این نسخه در آتش‌سوزی سال 1310 ق. از میان رفته است. گفته می‌شود یکی از مصاحف امام (عثمانی) هم‌اکنون در دارالکتب المصریه در قاهره محفوظ است و در ابعاد بزرگ‌تر از رحلی (فی المثل به اندازه روزنامه اطلاعات، یا کیهان) و اخیراً هم به‌دست خبرگان فن مرمت و اصلاح شده است.

آیا می‌دانید که : قریب دوثلث قرآن در مکه، و کمی بیش از یک‌ثلث آن در مدینه نازل شده است (تاریخ قرآن رامیار، ص 263). تعداد آیات مکی 4468 آیه است و تعداد آیات مدنی 1768 آیه (فرهنگ آماری کلمات قرآن کریم، ج 1، ص 39).

آیا می‌دانید که : قصص انبیا بیشتر در سوره‌های مکی بیان شده است و فقه یا احکام قرآن بیشتر در سوره‌های مدنی.

آیا می‌دانید که : قصص انبیا به نحوی بخش‌بخش در سراسر قرآن کریم آمده است، داستان هیچ پیامبری به‌طور سراسری و یکپارچه در قرآن نیامده است، مگر داستان یوسف و برادرانش که به‌تمامی و یکپارچه در سوره یوسف، سوره دوازدهم قرآن آمده است.

آیا می‌دانید که : قرآن کریم دو نزول دارد: یکی دفعی و یکباره، یکی تدریجی و 23 ساله. بار اول قرآن بتمامه در "لیلة القدر" به‌صورت "جملة واحدة" (یکبارگی) از لوح محفوظ به بیت‌العزة یا بیت‌المعمور (در آسمان چهارم) نازل شده، و سپس نجومی یا مُنَجَّمًا یعنی بخش‌بخش و به تفریق در طول مدت 23 سال به تفصیل نزول یافته است (بحارالانوار، ج 18، ص 253 و 254). نظر ملامحسن فیض کاشانی درباره دو نزول قرآن کریم چنین است: "نزول [اول نزول] معنای قرآن به قلب پیامبر (ص) است... سپس در طول بیست [و سه] سال هر بار که جبرئیل بر او ظاهر شده و وحی آورده و الفاظ آن را بر حضرت می‌خوانده است، بخش‌بخش از باطن قلب او به ظاهر زبانش نزول می‌یافته است" (مقدمه نهم از تفسیر صافی).

آیا می‌دانید که : کاتبان وحی را تا چهل نفر از صحابه با سواد هم شمرده‌اند که ده تن از آنان عبارتند از: 1-4. خلفای چهارگانه 5. ابی‌بن کعب 6. زید بن ثابت 7. طلحه 8. زبیر 9. سعد بن ابی‌وقاص 10. سالم مولی ابی‌حذیفه.

آیا می‌دانید که : ده تن از حافظان اولیه قرآن کریم از میان صحابه پیامبر (ص) عبارتند از: 1. علی بن ابی‌طالب (ع) 2. عثمان 3. ابن مسعود 4. ابی‌بن کعب 5. زید بن ثابت 6. ابوالدرداء 7. سالم مولی ابی حذیفه 8. معاذ بن جبل 9. ابو زید 10. تمیم الداری.

آیا می‌دانید که : زید بن ثابت که در عهد عثمان سرپرست هیئت تدوین و جمع و کتابت نهایی قرآن و تشکیل مصحف امام (مصاحف عثمانی) شد، هم کاتب وحی بود، هم حافظ قرآن، و هم در عهد ابوبکر و به‌فرمان او بر مبنای وحی مکتوب ولی پراکنده بازمانده از حضرت رسول (ص)، مصحفی کامل فراهم کرده بود که نزد عمر و سپس دختر او حفصه امانت بود، و در عهد عثمان آن‌را مبنای کار قرار دادند.

آیا می‌دانید که : قرآن کریم دارای سی جزء است [= سی پاره]، که هر جزء با جزء دیگر از نظر طول برابر است. احتمال دارد که حضرت رسول (ص) (3) یا جانشینان ایشان این تقسیم را، برای آن‌که قراءت روزانه قرآن آسان باشد، انجام داده‌اند. در مصحف رسمی امروز جهان اسلام، یعنی در مصحف مدینه، به کتابت عثمان طه، هر جزء درست در بیست صفحه پانزده سطر کتابت شده است.

آیا می‌دانید که : هر جزء از اجزای سی‌گانه قرآن، چهار یا دو حزب و کل قرآن 120 یا شصت حزب است. شاید این

تقسیم‌بندی نیز برای تسهیل قرائت قرآن در مجالس فاتحه بوده باشد. (4)

آیا می دانید که : هر پنج آیه را خمس [=خ] و هر ده آیه را عُشر [=ع] تقسیم کرده‌اند و این عمل را "تخمیس" و "تعشیر" می‌نامند. و به این تقسیم‌بندی‌ها در حاشیه قرآن‌ها اشاره شده است.

آیا می دانید که : تقسیم درونی و تفصیلی دیگر قرآن، به رکوعات است. رکوعات برخلاف سایر تقسیم‌بندی‌های قرآن طول و اندازه مساوی و معین ندارد، بلکه قرآن‌شناسان خبره هر بخش متشکل از چند آیه را که، هم موضوع و هم معنا و قابل قرائت در نماز بعد از سوره حمد بوده است، و نمازگزار پس از خواندن آن به رکوع می‌رود، رکوع/رکوعات نامیده‌اند. عدد رکوعات قرآن طبق مشهور 540 فقره است.

آیا می دانید که : تعداد آیات قرآن بر طبق اصح روایات 6236 فقره است.

آیا می دانید که : تعداد کلمات قرآن 77807 فقره است.

آیا می دانید که : کلمه جلاله (الله) در قرآن کریم 2699 بار به کار رفته است.

آیا می دانید که : سبع طُول یا طِوال، عبارت است از: هفت سوره از بقره تا توبه، (5) منهای سوره انفال.

آیا می دانید که : مَفْضَلات عبارت از 66 سوره کوچک قرآن است، بعد از سوره حجرات؛ یعنی از سوره "ق" آغاز

می‌شود (6) تا پایان قرآن، به اضافه سوره حمد که در اول قرآن قرار دارد. (شناخت سوره‌های قرآن، ص 47)

آیا می دانید که : حامدات پنج سوره است که با الحمد لله آغاز می‌شود که از این قرارند: 1. سوره فاتحه. 2. سوره انعام. 3. کهف. 4. سبأ. 5. فاطر.

آیا می دانید که : مسَبَّحات عبارتند از : اِسرائ، حدید، حشر، صف، جمعه، تغابن و اعلی.

آیا می دانید که : زهراوان یا زهراوین به دو سوره قرآن اطلاق می‌گردد: بقره و آل عمران.

آیا می دانید که : معوَّذتین (که به فتح واو تلفظ می‌شود و به کسر آن درست است) نام دو سوره آخر قرآن، یعنی

فلق (قل اعوذ برب الفلق) و ناس (قل اعوذ برب الناس) است که چون حضرت رسول (ص) با خواندن آنها

نوادگانش حسن و حسین (ع) را تعویذ می‌کرد (به پناه خداوند می‌سپرد) به این نام‌ها خوانده شده‌اند.

آیا می دانید که : حروف مقطعه یا فواتح سور، به حروفی مانند الم [الف، لام، میم]، طسم [ط، سین، میم]،

کهیعص [کاف، هاء، یاء، عین، صاد] گفته می‌شود که گسسته از همدیگر و متشکل از 29 حرف یا مجموعه حروف

هستند که در آغاز 28 سوره قرآن - که همگی مکی هستند جز بقره و آل عمران - آمده است.

آیا می دانید که : بعضی از محققان شیعه گفته‌اند از حروف مقطعه، اگر حروف مکرر را رها کنیم، عبارت "صراط

علی حق نمسکه" (راه علی حق است آن را درپیش می‌گیریم) بیرون می‌آید. و بعضی از محققان اهل سنت، شاید

در پاسخ آن گفته‌اند از جمع آنها عبارت "صحّ طریقك مع السنة" (راه تو با اهل سنت درست است) برمی‌آید.

آیا می دانید که : کوتاه‌ترین آیه قرآن از میان حروف مُقَطَّعه، "طه" (که به صورت طها تلفظ می‌شود) در آغاز سوره

طه، سوره بیستم است، هم‌چنین "یس" (که به صورت یاسین تلفظ می‌شود) در آغاز سوره یس، سوره سی و هشتم

قرآن. باید توجه داشت که "ق" [=قاف] در آغاز سوره "ق"، و "ن" [=نون] در آغاز سوره قلم، دارای عدد مستقل

نیستند؛ (7) یعنی آیه واحدی شمرده نشده‌اند. از حروف مقطعه یا فواتح سُور (آغازگر سوره‌ها) گذشته کوتاه‌ترین

آیه قرآن مجید "مدهامتان" است (سوره الرحمن، آیه 64) که معنای آن "دو برگ یا باغ سبز سیه تاب" است. و

بلندترین آیه، آیه تداین [=دین = مداینه] (مربوط به لزوم کتابت سند برای وام) است (سوره بقره، آیه 282) که در

مصحف مدینه، به کتابت عثمان طه درست يك صفحه پانزده سطری را در برگرفته است (ص 48). هم‌چنین

بلندترین سوره قرآن، سوره بقره است (در مصحف به کتابت عثمان طه 48 صفحه است) و کوتاه‌ترین سوره،

سوره کوثر است که طول آن فقط يك سطر و نیم است.

آیا می دانید که : مئون / مئین سوره‌هایی هستند که بیش از صد آیه دارند و عبارتند از سوره یونس تا سوره شعراء، منهای سوره‌های ابراهیم، رعد، حجر، مریم، نور، فرقان که کمتر از صد آیه دارند. به اضافه سوره صافات، جمعاً یازده سوره و نام آنها از این قرار است: یونس، هود، یوسف، نحل، اسراء، كهف، طه، انبیاء، مؤمنون، شعراء، صافات. (شناخت سوره‌های قرآن، ص 46)

آیا می دانید که : مثانی در اصطلاح علوم قرآنی، عبارت است از: تمام سوره‌هایی که بعد از سوره شعراء تا سوره حجرات قرار دارند و تعداد آیات آنها از صد کمتر است. این سوره‌ها از سوره 27 (نمل) آغاز و تا سوره 49 (حجرات) ادامه پیدا می‌کند، به استثنای سوره صافات که 182 آیه دارد، و به اضافه هشت سوره دیگر که تعداد آیات آنها از صد کمتر است؛ یعنی انفال، رعد، ابراهیم، حجر، مریم، حج، نور، فرقان. (شناخت سوره‌های قرآن، ص 46-47)

آیا می دانید که : دو آیه در قرآن هست که تمامی حروف الفبا در آنها به کار رفته است، این دو آیه عبارتند از آیه 154 سوره آل عمران که آغاز آن چنین است: "ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكَ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمْنَةً نَّعَاساً يَغْشَى طَائِفَةً مِنْكُمْ..." و دیگر آیه 29 (=آیه آخر) سوره فتح که آغاز آن چنین است: "مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَ الَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَرَاءِ رَحِمَاءُ بَيْنَهُمْ..."

آیا می دانید که : دو آیه در قرآن کریم هست که صنعت قلب مستوی یا عکس کامل دارد. یعنی از هر دو سو یکسان خوانده می‌شود: 1) "كُلُّ فِي فَلَكٍ" (یس، 40) 2) و "رَبِّكَ فَكْبَرٍ" (مدثر، 3).

آیا می دانید که : وسط قرآن مجید، یعنی آن جا که درست به نصف تقسیم می‌گردد در کلمه "وليتلطّف" (سوره كهف، 19) است.

آیا می دانید که : چهار عبارت قرآنی هست که در هر يك از آنها چهار تشدید متوالی وجود دارد:

1. نَسِيًّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ (مریم، 64 و 65)؛

2. فِي بَحْرِ لُجِّيٍّ يَّعْجُشُ مَوْجٌ (نور، 40)؛

3. قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ (یس، 58)؛

4. وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ (ملك، 5).

آیا می دانید که : مفصل‌ترین ترجیع‌بند قرآن در سوره الرحمن است که 31 بار آیه "فَبَآئِ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ" (پس کدامین نعمت پروردگارتان را انکار می‌کنید؟) تکرار شده است. "رَبِّكُمَا" یعنی پروردگار شما دو تن، انس و جن. رسم است که هنگام خواندن این آیه باید گفت: "لا بَشِيَّةَ مِنْ آلَائِكَ رَبَّنَا نُكْذِّبُ" یا "وَلَا بَشِيَّةَ مِنْ نِعْمِكَ رَبَّنَا نَكْذِّبُ، فَلِكِ الْحَمْدُ" (پروردگارا، به هیچ چیز از نعمت‌های تو انکار نداریم، پس سپاس تو را).

آیا می دانید که : دو ترجیع‌بند دیگر در قرآن مجید در سوره قمر است که آیه "فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَ نُذُرٌ" (بنگر تا عذاب و هشدار من چگونه بود؟) سه بار تکرار می‌شود. هم‌چنین آیه "وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ" (و به راستی قرآن را قابل پندگیری گردانیدیم، پس آیا پندپذیری هست؟) چهار بار در همین سوره عیناً تکرار می‌شود.

آیا می دانید که : يك ترجیع‌بند دیگر در سوره مرسلات است که آیه "وَيَلَّ يَوْمئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ" (در چنین روزی وای بر منکران) ده مرتبه در این سوره تکرار شده است.

آیا می دانید که : آیات سجده اعم از واجب و مستحب پانزده آیه است، که از آن میان چهار آیه سجده واجب دارد که باید به هنگام خواندن یا شنیدن آنها سجده کرد و سوره‌هایی را که این چهار آیه در آن هست "عزایم" نامند و این چهار سوره عبارتند از: سجده، فصلت، نجم، علق.

آیا می دانید که : وان یکاد: آغاز آیه ماقبل آخر از سوره قلم است و تمام آن (با آیه بعدی) چنین است: "و إن یکاد الذین کفروا لیزلقونک بأبصارهم لما سمعوا الذکر و یقولون إنه لمجنون و ما هو إلا ذکر للعالمین" (و بسیار نزدیک بود که کافران چون قرآن را شنیدند، تو را با دیدگانشان آسیب برسانند [چشم زخم بزنند] و گفتند او دیوانه است. و حال آن که آن جز پندی برای جهانیان نیست) (سوره قلم، آیات 51 و 52). مفسران در شرح این آیه گفته اند که عده ای از کافران، چشم زنان حرفه ای و قهار و شورچشم و گزندرسان طایفه بنی اسد را، که به چشم زنی و آسیب رساندن با چشم به انسان و حیوان معروف بودند، آوردند که حضرت رسول(ص) را چشم بزنند و از پای درآورند، ولی حفظ الهی او را در امان داشت و این آیه در اشاره به آن نازل شد و حسن بصری و دیگران گفته اند که خواندن و به همراه داشتن این آیه در دفع چشم زخم مؤثر است. همین است که از آیه وَ إِنْ یکاد، حرز و تعویذی به صورت گردن بند هم ساخته می شود و به گردن اطفال می اندازند. حافظ گوید:

حضور محفل انس است و دوستان جمعد
وان یکاد بخوانید و در فراز کنید
(یعنی در را ببندید که نامحرمان وارد محفل انس ما نشوند).

آیا می دانید که : در قرآن کریم از 25 تن از انبیای عظام الهی نام برده شده است و شرح مفصل یا کوتاه دعوت آنان قوم خود را به توحید و نیکوکاری آمده است. این پیامبران عبارتند از: 1. آدم(ع) 2. ابراهیم(ع) 3. ادریس(ع) 4. اسحاق(ع) 5. اسرائیل [= یعقوب](ع) 6. اسماعیل(ع) 7. الیاس(ع) 8. الیسع(ع) 9. ایوب(ع) 10. داود(ع) 11. ذوالکفل(ع) 12. زکریا(ع) 13. سلیمان(ع) 14. شعیب(ع) 15. صالح(ع) 16. عیسی(ع) 17. لوط(ع) 18. محمد(ص) 19. موسی(ع) 20. نوح(ع) 21. هارون(ع) 22. هود(ع) 23. یحیی(ع) 24. یوسف(ع) 25. یونس(ع). آیا می دانید که : اعلام قرآن، یعنی شناخت و معرفی صاحبان نام های خاص در قرآن کریم که این نام های خاص (1) گاه شامل رجال است؛ مانند ذوالقرنین یا شعیب یا ابراهیم. (2) گاه شامل نساء است؛ مانند مریم و زنان بعضی انبیا یا زلیخا که تحت عنوان امرأة العزیز همسر عزیز مصر از او نام برده شده است. (3) گاه شامل اماکن جغرافیایی است؛ نظیر مصر، مدین، مکه و مدینه. (4) گاه شامل غزوات است؛ مانند بدر، احد (از احد بالصراحه نام برده نشده است) یا حنین. (5) گاه شامل اقوام است؛ مانند عرب، عاد، یاجوج و مأجوج. (6) گاه شامل نام فرشتگان است؛ مانند جبرئیل، میکائیل، ملک الموت، مالک دوزخ، هاروت و ماروت. (7) گاه شامل آلهه کفر و بتان است؛ مانند عزّی، لات، منات، ود، سواع، یعوق. (8) گاه شامل ائمة الکفر است؛ مانند فرعون، سامری، قارون. (9) گاه شامل موجودات غیبی اخروی است؛ مانند بهشت، جهنم، سلسبیل، کوثر. (10) گاه شامل کتب آسمانی است: زبور، تورات، انجیل و قرآن.

آیا می دانید که : آیا قرآن غث و سمین دارد؟ این مسأله از قدیم معرکه آرای قرآن پژوهان و قرآن شناسان مسلمان بوده است. از قدما کسی که با صراحت تمام به این سؤال جواب مثبت داده امام محمد غزالی است، که طبق اعتقاد خود به غث و سمین داشتن قرآن کریم، کتابی به سلیقه خود از آیات برتر قرآنی برگزیده است که جواهرالقرآن نام دارد و جمعاً نزدیک 1400 آیه (کمتر از یک چهارم کل آیات قرآن) برگزیده است. در این زمینه قابل توجه است که یک قطعه دوبیتی فارسی که گوینده اش مجهول است از قدما به دست ما رسیده است. در قدمت این قطعه دوبیتی همین بس که ابن عرب شاه (احمد بن محمد، 791 - 854 ق.) نویسنده کتاب عجائب المقدور فی اخبار تیمور (به عربی) این دو بیت فارسی را به دو بیت عربی، که هموزن و همقافیه آن است، ترجمه کرده است که هردو، هم دو بیت فارسی و هم دو بیت عربی را نقل می کنیم:

در بیان و در فصاحت کی بود یکسان سخن
 گرچه گوینده بود چون جاحظ و چون اصمعی
 در کلام ایزد بیچون که وحی مُنزلست
 کی بود تبت یدا مانند یا اَرْض ابلعی
 ما استوی فی موقف الإفصاح منطیق ولو
 قد سحبا سحب سبحان واصمی أصمعی
 فافتکر فیما تری فی منزل أعیی الوری
 هل تری تبت تحاذی قیل یا اَرْض ابلعی

آیا می دانید که : قاریان هفت‌گانه یا قراء سبعه، که در واقع ائمه قراءت و قراءت‌شناس و مُقری (دانای علم قراءت و قراءت‌پژوه) هستند، عبارتند از: 1. عبدالله بن عامر دمشقی (م 21 - 118 ق.). 2. عبدالله بن کثیر مکی (45 - 120 ق.). 3. عاصم بن ابی‌النجد (128-76 ق.). 4. زبّان بن علاء = ابوعمر بصری (68 - 154 ق.). 5. حمزة بن حبیب کوفی (80 - 156 ق.). 6. نافع بن عبدالله مدنی (70 - 169 ق.). 7. علی بن حمزه کسائی (189-119 ق.).

آیا می دانید که : متشابهات طبق تصریح قرآن کریم (آل عمران، 7) در قرآن کریم وجود دارد، یعنی آیه‌ها و عباراتی از قرآن که آنها را نمی‌توان و نمی‌باید به معنای ظاهری گرفت. مانند این‌که "عرش الهی بر آب بود". در برابر متشابهات، محکّمات است که بخش اعظم قرآن را تشکیل می‌دهد و معنای آنها از ظاهرشان برمی‌آید؛ مانند "الوالدات یرضعن أولادهن حولین کاملین" (بقره، 233) (مادران باید فرزندانشان را دو سال کامل شیر دهند).

متشابهات در قرآن کریم در حدود دویست آیه در میان 6236 آیه است. تأویل متشابهات جایز و بلکه لازم است و آن وظیفه و در حد توان راسخان در علم و ایمان است. و برعکس، تأویل محکّمات غیرلازم و ممنوع است.

آیا می دانید که : آیا تأویل قرآن را فقط خداوند می‌داند؟ این بحث معرکه آرای مفسران و قرآن‌پژوهان اهل سنت و شیعه است و مرجع قرآنی آن آیه هفتم از سوره آل‌عمران است که پس از بیان این‌که قرآن هم محکّمات دارد که اساس کتاب را تشکیل می‌دهد و هم متشابهات، و بیان این‌که کژدلان در پی تأویل بر وفق هوی و هوس‌های خود هستند می‌فرماید که: "و ما یعلم تأویله الاّ الله والراسخون فی العلم" که این عبارت قرآنی هم از نظر نحوی و هم بلاغی قابلیت دو قراءت دارد: الف) قراءت وقف پس از الله، که قراءت اکثر اهل سنت است مگر معدودی از بزرگان آنان، مانند زمخشری، قاضی عبدالجبار همدانی، ابوالسعود عمادی، آلوسی، قاضی بیضاوی و حتی نحویان بزرگی چون نحّاس، عکبری و محمود صافی، ب) قراءت عطف، یعنی عطف الراسخون فی العلم به الله که قراءت اکثریت قریب به اتفاق شیعه امامیه است و عده‌ای از بزرگان اهل سنت که نام بعضی از آنان را هم‌اکنون یاد کردیم. آری چون در این آیه الراسخون فی العلم در مقام مدحند، و ندانستن تأویل قرآن مدح نیست، و چون اگر کسی جز خداوند دانای تأویل متشابهات قرآن نباشد، العیاذ بالله قرآن شبیه به معما و در نهایت ناقض غرض صاحب قرآن خواهد شد، و نمی‌توان گفت که حتی حضرت رسول(ص) و ائمه اطهار(ع) تأویل قرآن را نمی‌دانند، لذا در پاسخ به این سؤال که در صدر این فقره آوردیم می‌گوییم که آری راسخان در علم که در درجه اول عبارت از حضرات معصومین(ع) هستند (که فرموده‌اند: نحن الراسخون فی العلم، فنحن نعلم تأویله/ ما راسخان در علمیم، لذا تأویل قرآن را می‌دانیم) و سپس ائمه علم و ادب و قرآن‌شناسان و قرآن‌پژوهان دانشور، دانای تأویل متشابهات و توانای تأویل متشابهاتند.

آیا می دانید که : قرآن کریم به انواع شکل‌ها و شیوه‌ها کتابت و چاپ شده است. از مهم‌ترین خوشنویسان قرآن

در عصر قدیم، ابن مقله (واضع خط ثلث) و ابن بَوَّاب و یاقوت مستعصمی، و در اعصار جدیدتر از همه مشهورتر احمد نیریزی است که یکی از مصاحف کتابت او در عصر جدید تحت عنوان "قرآن مستضعفین" (پس از زدودن نام قبلی آن که به پهلوی دوم مربوط بوده است) به طبع رسیده است. در جهان اسلام یکی از بهترین خوشنویسان معاصر، حامدالآمدی خطاط هنرمند ترك است، و دیگر عثمان طه خطاط هنرمند سوری و هم‌چنین قرآن به ابعاد مختلف کتابت و چاپ شده از جمله کل قرآن در يك صفحه (حتی كوچك‌تر از يك صفحه روزنامه اطلاعات) به طبع رسیده است که طبعاً بسیار ریز است و فقط با ذره‌بین قابل خواندن است. هم‌چنین با كاغذ بسیار نازك در ابعاد يك در دوسانتی‌متری هم چاپ شده است. و یکی از کتابت‌های آن در قطع بزرگ کتابت بایسنقر میرزا (802 - 838ق.) شاهزاده هنرمند تیموری، به خطی است که غیر خبرگان آن را ثلث می‌خوانند اما در واقع خط محقق است، و در ابعادی تقریباً يك متر در نیم متر کتابت شده بوده و شاید هنری‌ترین خوشنویسی قرآن بوده است و گویا مدت‌ها در دروازه قرآن شیراز محفوظ بوده است، سپس به جای روزگار، مردم نامسؤول و بی‌فرهنگ روزگار، آن را صفحه-صفحه کرده‌اند و طوفان حادثه، یعنی همین تاراج‌گری و طمّاعی، هر برگ آن را به دیاری افکنده است و امروز اغلب برگ‌های آن در موزه‌های معروف جهان محفوظ است.

آیا می‌دانید که : نخستین چاپ قرآن به وسیله پاگانینی در ونیز در فاصله سال‌های 1503 تا 1523م. انجام گرفته است. طبع‌های مهم دیگر قرآن کریم عبارتند از: طبع ابراهام هینکلمان در 1694م. (هامبورگ)؛ طبع فلوگل (1834م.)؛ طبع سن‌پترزبورگ که اولین طبع برای مسلمانان است در 1787م.؛ طبع تبریز در 1242ق. یا 1244ق. نخستین تصحیح و طبع علمی قرآن کریم در جهان اسلام مصحف قاهره است، در سال 1343ق. / 1923م. تحت اشراف استادان الازهر، و با حمایت ملك فؤاد اول. این مصحف بر معتبرترین کتب رسم‌الخط خاص قرآن و قراءات خاص قرآن استوار است و با روایت معیارین حفص از عاصم تدوین شده است. مصحف مدینه که امروزه مصحف عالمگیر و رسمی جهان اسلام شمرده می‌شود، بر همان تصحیح و طبع مصحف قاهره استوار است و به خط عثمان طه خطاط هنرمند سوری است.

آیا می‌دانید که : ترجمه فارسی، یعنی قدیم‌ترین ترجمه قرآن در عهد رسول‌الله(ص) انجام گرفته است؛ زیرا در نامه‌های ایشان به پادشاهان آن روزگاران، مانند نجاشی و مقوقس و خسرو پرویز، آیات قرآنی هم بود، و طبعاً ترجمه نامه‌ها و آیات به اطلاع آنان می‌رسید، و حضرت(ص) این معنا را می‌دانستند و انکاری نمی‌فرمودند. دیگر این‌که عده‌ای از ایرانیان از سلمان خواسته بودند که سوره حمد (و بعضی آیات قرآنی) را برای آنان به فارسی ترجمه کند و او چنین کاری انجام داده بود از جمله بسم الله الرحمن الرحيم را به "به نام یزدان بخشاینده" ترجمه کرده بود، و حضرت رسول(ص) از این مسأله باخبر بودند و انکاری نفرموده بودند. در قرون بعد نیز ایرانیان نخستین قومی از مسلمانان بودند که قرآن را به زبان مادری و رسمی خود ترجمه کردند. تا قبل از کشف و تصحیح قرآن قدس به همت آقای دکتر علی رواقی، ترجمه تفسیر طبری که ترجمه آیات قرآنی را نیز همراه دارد و در سال 345ق. صورت گرفته بود، کهن‌ترین ترجمه فارسی قرآن شمرده می‌شد. ولی ترجمه قرآن قدس از آن هم کهن‌تر و متعلق به سال‌های بین 250 تا 350 هجری قمری است.

آیا می‌دانید که : ترجمه ترکی قرآن، نسخه‌ای از ترجمه ترکی قرآن با تاریخ 734ق. در موزه‌های هنری ترکی - اسلامی استانبول نگهداری می‌شود، که قدیم‌ترین ترجمه موجود ترکی قرآن است.

آیا می‌دانید که : ترجمه اردو، نخستین ترجمه قرآن کریم به زبان اردو، ترجمه مولانا شاه رفیع‌الدین دهلوی است (1190 ق.)؛ اما از آن پس اردوزبانان در ترجمه و تفسیر قرآن کریم در فاصله چهار قرن، سنگ تمام گذاشته‌اند و

کتابشناسی ترجمه‌ها و تفسیرهای قرآن کریم به زبان اردو که منتشر شده است، بیش از یک‌هزار اثر را دربر دارد. آیا می‌دانید که : ترجمه لاتین، نخستین ترجمه لاتینی قرآن را رابرت کتونی (روبرتوس کتنسوس) در سال 1143م. انجام داد که قرن‌ها بعد با اجازه مارتین لوتر اجازه چاپ پیدا کرد.

آیا می‌دانید که : ترجمه انگلیسی قرآن، قرآن کریم به انگلیسی بیش از هر زبان اروپایی دیگر ترجمه شده است و امروزه بیش از چهل ترجمه کامل و یک‌صدوبیست ترجمه برگزیده از قرآن کریم به انگلیسی وجود دارد. نخستین ترجمه کامل انگلیسی به قلم الکساندر راس است که از روی ترجمه فرانسوی در سال 1648م. به عمل آمده است. از غیر مسلمانان ترجمه آرتور آبری ترجمه‌ای ممتاز است. و از مسلمانان ترجمه‌های پیکتال و عبدالله یوسف‌علی.

آیا می‌دانید که : ترجمه فرانسوی قرآن. بهترین ترجمه‌های فرانسوی قرآن ترجمه کازیمیرسکی، و ترجمه بلاشر است.

آیا می‌دانید که : ترجمه آلمانی قرآن. بهترین ترجمه‌های آلمانی قرآن ترجمه اولمان، ترجمه هنینگ، و اخیراً ترجمه همراه با توضیحات و واژه‌نما (کونکوردانس) اثر رودی پارت است.

آیا می‌دانید که : ترجمه روسی قرآن. بهترین ترجمه‌های روسی قرآن یکی ترجمه کراچفسکی است، و دیگری که در سال جاری (1374ش.) انتشار یافته است ترجمه پرفسور عثمانوف.

آیا می‌دانید که : اولین مفسر قرآن حضرت رسول(ص) هستند و نمونه‌ای از تفسیرهای ایشان، با ترتیب سوره به‌سوره در کتاب اتقان سیوطی نقل شده است. نیز بسیاری از احادیث از ایشان نقل شده است که روشنگر آیات قرآنی است و احادیث تفسیری نام دارد.

آیا می‌دانید که : پس از رسول‌الله(ص) بزرگ‌ترین قرآن‌شناس و مفسر جامعه اسلامی در صدر اسلام، حضرت علی‌بن ابی‌طالب(ع) است که سوگند یاد فرموده است که اگر بخواهم تفسیر سوره حمد را در حدی که هفتاد بار شتر باشد، بیان می‌دارم. هم‌چنین ایشان از حافظان قرآن و کاتبان وحی بوده است و مصحف خود را در فاصله‌ای کمتر از یک هفته پس از وفات رسول‌الله(ص) جمع کرد. ولی چون دارای توضیحات و اضافات تفسیری بود و فی‌المثل نام منافقان را که در قرآن با اشاره و بدون نام آمده است، بالصراحه معلوم می‌کرد و نظایر این، آن جمع و تدوین را که برحسب نزول بود از ایشان نپذیرفتند. حضرت ابتدا آزرده شدند؛ ولی سپس با دیدن روشمندی و اتقان شیوه کار گروه زیدبن ثابت در عهد عثمان و کمال دقت و مراقبتی که در تدوین مصحف امام (مصحف عثمانی) به کار رفته بود آن‌را پذیرفتند و مصحف خود را ظاهر نساختند و فرمودند: اگر همان مسؤولیتی که به‌عثمان داده شد به من داده می‌شد من نیز در جمع و تدوین قرآن همان کار را می‌کردم.

آیا می‌دانید که : پس از حضرت رسول و حضرت علی(ع) بزرگ‌ترین قرآن‌شناس جامعه صدر اسلامی ابن عباس (عبدالله‌بن عباس) صحابی گرانقدر و شاگرد حضرت علی(ع) بوده است که اقوال تفسیری او که در دل تفسیر طبری آمده بوده است، به‌صورت مستقل جمع شده و به کوشش فیروزآبادی صاحب قاموس تحت عنوان تنویر المقباس فی تفسیر ابن‌عباس مدون گردیده و در عصر جدید انتشار یافته است.

آیا می‌دانید که : پس از ابن‌عباس شاگرد بزرگش مجاهد، مفسری بزرگ است و گویند سی‌بار قرآن کریم را به‌درس و تفسیر نزد ابن‌عباس دوره کرده بود و به روایتی شاگرد حضرت علی(ع) هم بوده است. در سال‌های اخیر تفسیر او در دو مجلد به‌طبع رسیده است.

آیا می‌دانید که : مهم‌ترین تفسیر قدیم جهان اسلام تفسیر طبری مورخ و محدث بزرگ ایرانی است (متوفی

310ق.) که به جامع‌البیان معروف است و در سی مجلد به‌طبع رسیده است. این تفسیر قدیم‌ترین و مهم‌ترین تفسیر نقلی یا مأثور جهان اسلام هم شمرده می‌شود.

آیا می‌دانید که : قدیم‌ترین تفسیرهای شیعه یکی تفسیر علی بن ابراهیم قمی است که در دو مجلد به‌طبع رسیده است؛ و دیگر تفسیر فرات کوفی که آن نیز طبع منقحی دارد. قمی و کوفی از رجال اواخر قرن سوم و اوایل قرن چهارم هجری‌اند.

آیا می‌دانید که : قدیم‌ترین تفسیر فارسی شیعه امامیه، تفسیر ابوالفتوح رازی (متوفای نیمه‌اول قرن ششم هجری) است که رَوْضُ الْجَنَان و رَوْحُ الْجَنَان نام دارد. این تفسیر در بیست جلد است و پیش‌ترها به کوشش علامه قزوینی، مرحوم قمشه‌ای، مرحوم شعرانی و اخیراً به کوشش دکتر محمدجعفر یاحقی و دکتر مهدی ناصح به‌طبع رسیده است.

آیا می‌دانید که : قدیم‌ترین تفسیر عرفانی فارسی تفسیر کشف‌الاسرار و عُدة‌الابرار اثر رشیدالدین ابوالفضل میبیدی (م 520 ق.) است که مبتنی بر امالی تفسیری خواجه عبدالله انصاری است.

آیا می‌دانید که : مهم‌ترین تفسیر بروفق مشرب یا مذهب اعتزال تفسیر کشاف زمخشری (م 538 ق.) است.

آیا می‌دانید که : مهم‌ترین تفسیر کلامی جهان اسلام، بروفق مذهب اشعری، تفسیر کبیر امام فخر رازی (م 606 ق.) است در بیش از سی مجلد.

آیا می‌دانید که : جامع‌ترین تفسیر قدیمی شیعه امامیه مجمع‌البیان در ده مجلد اثر ابوعلی امین‌الاسلام فضل بن حسن طبرسی (م 548 ق.) به عربی است که به فارسی هم ترجمه شده است.

آیا می‌دانید که : مهم‌ترین تفسیر شیعه در قرن چهاردهم هجری تفسیر المیزان، اثر شادروان علامه طباطبائی (م 1361 ش.) است در بیست جلد به عربی که به فارسی هم ترجمه شده است.

آیا می‌دانید که : جدیدترین و مهم‌ترین تفسیر جهان اسلام (اهل سنت)، التفسیر المنیر نوشته استاد وهبه زُحیلی است، به عربی (32 جلد در شانزده مجلد، طبع 1411 ق. / 1991 م.). دکتر زُحیلی فقه‌شناس و استاد فقه در اغلب دانشگاه‌های سوریه و جهان اسلام است. گفتنی است که این کتاب در چند سال پیش برنده جایزه کتاب سال جهانی جمهوری اسلامی ایران شد.

آیا می‌دانید که : "اعجاز عددی قرآن کریم" یکی از رشته‌های قرآن‌پژوهی جدید است که مقصود آن نشان‌دادن نظم اعجازگونه ریاضی قرآن کریم است. نخستین کسی که این مسأله را پیش کشید و حیرت و اعجاب جهانیان را برانگیخت، دکتر رشاد خلیفه مصری‌الاصل و استاد کامپیوتر در دانشگاه‌های امریکا بود که فرضیه عدد نوزده را پیش کشید که بسم‌الله الرحمن الرحیم، نوزده حرف است و کلمه "اسم" نوزده بار در قرآن آمده است، و کلمه جلاله (الله) 2698 بار که مضربی از نوزده است؛ یعنی 19 142؛ و "الرحمن" 57 بار (3 19)، و "الرحیم" 114 بار (19 6) در قرآن به‌کار رفته است. اما نظریه او از دو جهت غوغا به‌بار آورد: یکی آن‌که عدد نوزده در قرآن شماره نگهبانان جهنم هم هست (علیها تسعة عشر). این اشکالی به‌بار نمی‌آورد، ولی عدد نوزده عدد مقدس بابیان و بهاییان است؛ یعنی "حروف حی" یا اصحاب نزدیک باب است، لذا مسلمانان از این نظریه برآشفتنند و آشوب‌های بعد در نهایت به‌ترور یا قتل رشاد خلیفه انجامید. اشکال دیگر نظریه او این بود که تا حدودی "حساب سازی" در آن مشاهده شد. از جمله یکی از بزرگ‌ترین قرآن‌پژوهان ایران، آقای دکتر محمود روحانی، که صاحب یکی از دقیق‌ترین فرهنگ‌ها و فهرست‌های آماری قرآن است (به‌نام فرهنگ آماری کلمات قرآن کریم / المعجم الاحصائی لألفاظ القرآن الکَریم، 3 مجلد، طبع مشهد، مؤسسه چاپ و نشر آستان قدس رضوی)، بررسی جدید و دقیقی درباره آمار

کلمه جلاله (الله) در قرآن انجام داده و از نظریه دکتر رشاد خلیفه هم با خبر بوده است و با قاطعیت تمام آمار این کلمه را 2699 نشان می‌دهد که با آمار رشاد خلیفه يك عدد اختلاف، و با المعجم المفهرس معروف محمد فؤاد عبدالباقي دو عدد اختلاف دارد.

آیا می‌دانید که : اما راهی را که رشاد خلیفه باز کرده بود دیگران از جمله عبدالرزاق نوفل از قرآن‌پژوهان اهل سنت، و ابوزهره النجدی از قرآن‌پژوهان شیعه ادامه دادند و به تناسب‌های ریاضی قابل توجهی رسیدند. کتاب عبدالرزاق نوفل اعجاز عددی در قرآن کریم نام دارد و به قلم قرآن‌پژوه و قرآن‌شناس دانشور معاصر، آقای مصطفی حسینی طباطبائی به فارسی ترجمه شده است. ذیلاً تعدادی از آمار و ارقام شگفت‌آور عبدالرزاق نوفل نقل می‌شود:

- واژه دنیا در قرآن کریم 115 بار به کار رفته است، و واژه آخرت هم همین تعداد.
 - شیطین 68 مرتبه، ملائکه هم همین تعداد.
 - حیات 71 بار، موت هم همین تعداد.
 - علم و معرفت و مشتقات آنها 811 بار، ایمان و مشتقات آن هم همین تعداد.
 - ابلیس یازده بار، و استعاده از او هم به همین تعداد.
 - کلمه یوم به معنای روز (به صورت مفرد) 365 بار به تعداد روزهای سال (شمسی) در قرآن به کار رفته است. و به صورت تثنیه و جمع سی بار، به تعداد روزهای ماه.
 - کلمه شهر به معنای ماه، 12 مرتبه در قرآن دیده می‌شود به تعداد ماه‌های سال.
 - آیا می‌دانید که : کتاب دکتر ابوزهره النجدی، قرآن‌پژوه شیعه "من الاعجاز البلاغی و العددي للقرآن الکریم" نام دارد و چنان‌که از نامش برمی‌آید به عربی است و هنوز به فارسی ترجمه نشده است و از نظر شگفتی‌های ریاضی به پای کار رشاد خلیفه و عبدالرزاق نوفل نمی‌رسد. ذیلاً چند تناسب و ظرافت عددی قرآنی را که او پیدا کرده و در کتاب پیش گفته آورده است، نقل می‌کنیم:
 - ساعت/ الساعة در قرآن کریم 24 بار به کار رفته است به تعداد ساعات شبانه‌روز.
 - سماوات السبع یا سبع سماوات، هفت بار به کار رفته است.
 - "سجد" و مشتقات آن 34 مرتبه به کار رفته است که برابر مجموع سجده‌های هفده رکعت نماز شبانه‌روزی است، از قرار هر رکعتی دو سجده، جمعاً 34 سجده.
 - لفظ صلاة و قیام و اقیما و مشتقات آن 51 بار به کار رفته است که برابر با هفده رکعت نماز واجب و 34 رکعت نماز مستحب شبانه‌روزی است.
 - مشتقات وصی/ توصیه به تعداد اوصیای الهی دوازده بار به کار رفته است.
 - لفظ شیعه و مشتقاتش دوازده بار در قرآن به کار رفته است.
 - مشتقات فرقه، 72 بار به کار رفته است و این به تعداد 72 فرقه اسلامی است.
- در پایان این نکته گفته شود که این‌گونه پژوهش‌ها جنبه تفننی دارد، و ارزش طراز اول علمی ندارد.